

Využitie finančných prostriedkov prostredníctvom Programu rozvoja vidieka na rozvoj obcí Trnavského kraja v období 2007 - 2010

Tomáš CHARVÁT

Abstract: *Rural Development Programme of the Slovak Republic 2007 – 2013 contains a lot of tools for the rural development. Villages can obtain financial support from 4 axes. Cardinal axis for Slovak village development is geared to quality of life in rural areas. The article analyses usage of financial sources from the EU in the villages of the region Trnavský kraj in period 2007 – 2010. In that region the subvention from Eurofunding has been used in particular for improving of road infrastructure and reconstruction of municipality buildings.*

Keywords: *regional development, Rural Development Programme of the Slovak Republic 2007 – 2013, renovation of villages*

Úvod a formulácia cieľa

Podpora rozvoja vidieka tvorí jednu z najdôležitejších politík Európskej únie (Program rozvoja vidieka SR 2007 – 2013). Program rozvoja vidieka SR 2007 – 2013 (PRV) tvorí základný rámec na čerpanie finančných prostriedkov z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka na Slovensku (EPFRV). Prostredníctvom osí 3 PRV môžu slovenské obce žiadať o poskytnutie nenávratného finančného prostriedku na zlepšenie kvality života vo vidieckych oblastiach (Dodatok č. 2 k Príručke pre žiadateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z Programu rozvoja vidieka SR 2007 – 2013).

Cieľom je podať súhrnnú informáciu o realizovaných projektoch na renováciu obcí Trnavského kraja a na príklade nižšieho regionálneho celku - okresu Hlohovec sa pokúsiť analyzovať ich zmysel a efektívnosť. Dotačné prostriedky majú slúžiť na rozvoj obcí vo sférach potrebných pre ich obyvateľstvo. Jeden z možných pohľadov na efektívnosť využitia finančných prostriedkov je skúmanie straníckej príslušnosti starostov obcí, ktoré získali finančný príspevok (Voľby do orgánov samospráv obcí, 2006). Hodnotným obdobím bola stanovená približne prvá polovica programovacieho obdobia 2007 – 2013. Dôvody stanovenia konca sledovaného obdobia na jún 2010 sú nasledovné: parlamentné voľby na Slovensku a s nimi končiaci volebný cyklus umožňujúci skúmať efektívnosť využitia prostriedkov, dostupnosť štatistických informácií a tiež ukončenie etapy prípravy projektov tzv. verejno-súkromných partnerstiev – miestnych akčných skupín (MAS), ktorých realizácia zmení štruktúru žiadaných, ako aj realizovaných projektov na rozvoj vidieckych obcí na Slovensku.

Materiál a metódy

Pri spracovaní príspevku boli využité najmä informácie z Ministerstva pôdohospodárstva SR (MP SR), ktoré autor získal počas odbornej stáže na ministerstve počas prvého polroka 2010, doplnené o informácie z informačných zdrojov z ministerstva. Spomedzi geografickej obce skúmaniu rozvoja vidieckych obcí venujú pozornosť napr. Spišiak a kol. (2005) a Zubriczký (2003) z Univerzity Komenského v Bratislave, z českých autorov možno spomenúť Věžníka z Masarykovej univerzity v Brne (Věžník, 1997).

Metódami výskumu boli teda najmä analýza literárnych prameňov a následná syntéza získaných poznatkov, ako aj štatistické metódy použité pri spracovaní informácií o realizovaných projektoch. Pri analýze boli porovnávané dve regionálne úrovne – nadregionálna úroveň – Trnavský kraj a lokálna úroveň – okres Hlohovec.

Analýza využitia finančných prostriedkov z PRV v Trnavskom kraji

Program rozvoja vidieka SR 2007 – 2013 (PRV) ako základný programový dokument pre rozvoj vidieka na Slovensku v programovacom období 2007 – 2013 na čerpanie finančnej pomoci zo štruktúrnych nástrojov EÚ schválila vláda 21. marca 2007. Dokument musela SR vypracovať, aby mohla čerpať peniaze z nového Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EAFRD/EPFRV). Schvaľovací proces bol uzavretý až v novembri 2007. Cieľmi programu sa stali: zvýšenie konkurencies-

chopnosti poľnohospodárstva, potravinárstva a lesného hospodárstva, zlepšenie stavu životného prostredia a krajiny a skvalitnenie života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva. Program sa priestorovo vzťahuje na celé územie Slovenska s viacerými obmedzeniami pre Bratislavský kraj.

Na realizáciu cieľov PRV slúži 5 osí a viaceré opatrenia. Jednotlivé osi tvoria hlavné tematické okruhy. Pre rozvoj obcí je najdôležitejšia os 3 zameraná na kvalitu života vo vidieckych oblastiach. Miera spolufinancovania EÚ je maximálne 50 % (v konvergenčných regiónoch 75 %). Analýzou projektov na území Trnavského kraja z opatrenia 3. 4. 2 Obnova a rozvoj obcí, občianskej vybavenosti a služieb sa zaoberá ďalšia časť príspevku.

Trnavský kraj má špecifické postavenie v rámci krajov na Slovensku a táto špecifikácia sa odzrkadľuje aj v špecifickom zameraní projektov potrebných pre rozvoj jednotlivých obcí regiónu. Maďarsky hovoriaci juh regiónu zaberajú roviny, centrálnu časť v okolí miest Trnava a Hlohovec pahorkatiny, severná časť s centrom v Senici je hornatá a západná časť regiónu susediaca s Českou republikou je opäť prevažne pahorkatinná. Územím prechádzajú najdôležitejšie cestné aj železničné komunikácie Slovenska. Trnavský kraj sa skladá zo 7 okresov: Skalica, Senica, Piešťany, Hlohovec, Trnava, Galanta a Dunajská Streda. Spomedzi 251 obcí kraja bolo v rámci PRV podporených 90 obcí, čo tvorí 35,9 % celkového počtu obcí. Najväčší podiel podporených obcí bol v okrese Skalica, kde bolo podporených 10 z 21 obcí (47,6 %), v okrese Piešťany bolo podporených 12 obcí z 27 (44,4 %), v okrese Dunajská Streda 29 obcí zo 67 (43,3 %), Senica podporených 13 obcí z 31 (41,9 %), v okrese Hlohovec 9 obcí z 24 (37,5 %), v okrese v okrese Trnava 11 obcí zo 45 (24,4 %) a najmenší podiel zaznamenal okres Galanta, kde bolo podporených 6 obcí z 36 (16,7 %).

Projekty boli zamerané na viacero oblastí, prevažne šlo o renováciu obecných budov a výstavbu infraštruktúry. Celková hodnota realizovaných projektov činí vyše 12 miliónov €. Ak zlíčime podobné projekty dohromady, možno vyčleniť jednotlivé oblasti, ktorých sa projekty dotýkajú. Sú nasledovné:

Tab. 1. Prehľad počtu podporených aktivít v okresoch Trnavského kraja v období 2007 – jún 2010

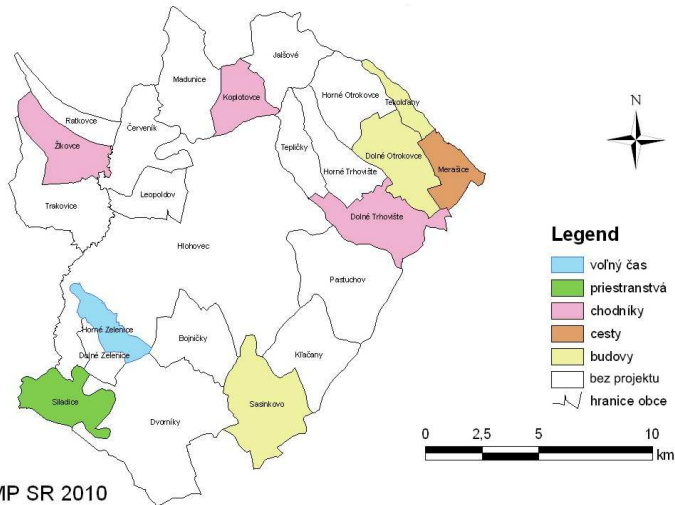
typ projektu	Okres							TT kraj spolu
	Senica	Skalica	Hlohovec	Piešťany	Trnava	Galanta	Dunajská Streda	
budovy	5	4	3	3	3	2	8	28
cesty	1	3	1	3	1		12	21
chodníky	2	1	3	1	1		4	12
kanalizácia, ČOV	2				2			4
voľný čas	2		1	3	1	3	3	13
priestranstvá	3	3	1	1		2		10
iná infraštruktúra				2	3	1	4	10
spolu projektov	15	11	9	13	11	8	31	98
podporených obcí	13	10	9	12	11	6	29	90
obcí spolu	31	21	24	27	45	36	67	251
% podporených obcí	41,9	47,6	37,5	44,4	24,4	16,7	43,3	35,9

Prameň: vlastné prepočty, MP SR, LS - HZDS, stav k júnu 2010

Najviac projektov bolo zameraných na výstavbu a rekonštrukciu obecných budov, išlo najmä o budovy obecných úradov, kultúrnych domov a domov smútku. Táto skupina projektov prevažovala v okrese Dunajská Streda. V tomto okrese bol aj najväčší počet projektov cestnej infraštruktúry, vo všetkých prípadoch ide o výstavbu alebo rekonštrukciu miestnych komunikácií. Menší počet projektov bol zameraný na výstavbu a rekonštrukciu miestnych chodníkov. Projekty voľno časových aktivít boli zamerané na výstavbu a rekonštrukciu budov a priestorov voľnočasových aktivít a tiež ihrísk. Projekty z oblasti verejných priestranstiev boli zamerané na revitalizáciu obecných centier a verejných priestranstiev. Zvyšné projekty boli zamerané na výstavbu kanalizácie, ČOV, vodovodov, čakární a podobne.

Analýza projektov v okrese Hlohovec

Okres Hlohovec zaujíma polohu na križovatke dopravných komunikácií Trenčín – Galanta a Trnava - Nitra. Počtom obyvateľov aj rozlohou patrí k menším okresom kraja. Z hľadiska percentuálneho zastúpenia podporených obcí z eurofondov sa tento okres najviac približuje krajskému priemeru. V okrese Hlohovec bolo z PRV v období 2007 – jún 2010 podporených 9 spomedzi 24 obcí. Nakoľko v okrese sa nachádzajú 2 mestá – okresné mesto Hlohovec a Leopoldov, zo zvyšných 22 obcí bolo podporených vyše 40 %. 3 projekty boli zamerané na oblasť budov, 3 na chodníky, po jednom projekte na cestné komunikácie, verejné priestranstvá a objekty aktivít voľného času. V Dolných Otrokovciach zrekonštruovali a modernizovali budovy obecného úradu a kultúrneho domu v hodnote 115 000 €. V Sasinkove bol zrekonštruovaný kultúrny dom za 248 000 €. V obci Tekoľňany boli zrekonštruované obecné budovy v hodnote 44 000 €.

Zdroj: MP SR 2010

Mapa 1. Využitie prostriedkov z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre regionálny rozvoj v obciach okresu Hlohovec v období 2007 – jún 2010

V obciach Dolné Trhovište, Koptotovec a Žilkovce boli vystavané a zrekonštruované obecné chodníky, hodnota všetkých projektov sa pohybovala v rozmedzí 150 – 200 tisíc €. Do tejto finančnej úrovne spadá aj projekt v Merašičiach, kde boli zrekonštruované cestné komunikácie. V Siladiciach sa skvalitnili spoločensko-kultúrne priestory vďaka projektu v hodnote 200 000 €. Posledný projekt bol zrealizovaný v obci Horné Zelenice, kde bol vybudovaný objekt osvetového centra v hodnote projektu asi 250 000 €.

Diskusia

Problematickou stránkou realizácie európskych projektov na Slovensku býva transparentnosť posudzovania projektov a ich hodnotenia. V tejto oblasti sa najčastejšie spomína hrozba politického ovplyvňovania hodnotenia projektov a nemožnosť alebo veľká obtiažnosť získania prostriedkov pre obce, ktorých starostovia majú inú stranícku príslušnosť než ministerstvo, ktoré garantuje ich pridelenie. Autor v rámci korektného prístupu k informáciám preskúmal politickú príslušnosť starostov obcí, ktoré získali finančný príspevok.

Z prieskumu vyplynulo, že po odrátení primátorov miest Hlohovec a Leopoldov (ktorým príspevok adresovaný nebol), politická skladba 20 starostov a 2 starostiek bola nasledovná: zvolených bolo 13 nominantov za strany vtedajšej vládnej koalície Smer – ĽS-HZDS – SNS, 4 za KDĽH a 5 nezávislých kandidátov. Spomedzi 9 obcí, ktorých žiadosť bolo vyhodené, v 6-tich prípadoch starosta kandidoval za niektorú z politických strán koalície Smer - ĽS – HZDS - SNS, v jednej obci bol starostom nominant KDĽH a v dvoch obciach nezávislý kandidát. Zo štatistického hľadiska v okrese získali obce nominantov vtedajšej vládnej koalície o niečo väčšie zastúpenie, ako zodpovedalo výsledkom volieb, avšak nejde o výrazný nepomer. Preto s názorom, že obce so starostami z iných než vládnych strán sú v procese dotácií z eurofondov znevýhodňované, možno v prípade renovácie obcí okresu Hlohovec v období 2006 – 2010 súhlasiť len čiastočne. Potvrdenie, resp. zamietnutie takejto hypotézy by si vyžadovalo štúdium v dlhšom čase a najmä na väčšom referenčnom území.

Záver

Jednou z najdôležitejších politík EÚ je podpora vidieka. Na Slovensku je zastrešená národným Programom rozvoja vidieka SR 2007 – 2013, ktorý predstavuje základný programový dokument pre rozvoj slovenského vidieka v prebiehajúcom programovacom období. V rámci geografie možno sledovať priestorovú alokáciu zdrojov na rozvoj slovenského vidieka z eurofondov čerpaných z EPFRV.

Dotácie na renováciu obcí išli v sledovanom regióne najmä na rekonštrukciu miestnych ciest a chodníkov, rekonštrukcie obecných úradov a kultúrnych domov, menej častou bola renovácia a výstavba verejných priestranstiev či kanalizácie. Možno povedať, že všetky zo skúmaných projektov na území Trnavského kraja budú prínosné pre miestnych obyvateľov a pomôžu skvalitniť život na vidieku a tým aj zvýšiť jeho atraktivitu. V referenčnom území okresu Hlohovec bola zistená len čiastočná závislosť medzi úspešnosťou predkladaného projektu a politickou príslušnosťou starostu obce.

Literatúra

- Program rozvoja vidieka SR 2007 – 2013: Pôdohospodárska platobná agentúra 2010.
<http://www.apa.sk/index.php?navID=121/2010-09-02/>
- SPIŠIAK, P. a kol., 2005: Agrorurálne štruktúry Slovenska po roku 1989. Geografika, Bratislava, 183 s. ISBN 80-969338-4-1.
- ZUBRICZKÝ, G., 2003: Rurálna geografia. Mapa Slovakia, škola s. r. o., Bratislava, 64 s. ISBN 80-89080-38-3.
- VĚŽNÍK, A., 1997: Program rozvoja mikroregionu Konice. Kap. Situace v zemědělství. GA-REP, Brno, 19 s.
- Voľby do orgánov samospráv obcí, 2006: Štatistický úrad Slovenskej republiky.
http://app.statistics.sk/oso_2006/slov/obvod/results/tab10.jsp?obvod=205/2010-09-04/
- Dodatok č. 2 k Príručke pre žiadateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z Programu rozvoja vidieka SR 2007 - 2013. Bratislava : MP SR, 2008, 19 s.

Príspevok bol finančne podporený projektom VEGA MŠ SR č. 1/0454/09 Regionálne disparity v kontexte regionálneho rozvoja: analýza ich vytvárania a zmierňovania.

Use of Resources from the Rural Development Programme to Rural Development in the Region Trnavský kraj in 2007 – 2010

Tomáš CHARVÁT

Summary: Support of rural areas is one of the vitally important policy areas of the EU. In Slovakia it is implemented by the means of the national Rural Development Programme of the Slovak Republic 2007 - 2013 which represents a basic programme document for the Slovak rural development in the course of ongoing programming period. Financial support of the rural development in Slovakia from the EU structural funds is currently funded from the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD). In Trnavský kraj region the subvention from Eurofunding has been used for renovation of villages, in particular for improving of road infrastructure and reconstruction of municipality buildings. Supported projects dealt mostly with reconstruction of local roads and pavements, reconstruction of municipal offices and cultural centres alongside with less frequent renovation and building of public areas or sewerage systems. It can be concluded that all of the examined projects in the Trnavský kraj region will be beneficial for the local inhabitants and will help to improve the life-quality in the countryside and thus upgrade its attractiveness. In the studied area of the Hlohovec district a partial dependancy has been revealed between successfulness of a submitted project and the political membership of the mayor.

Adresa autora:

Mgr. Tomáš Charvát
Katedra regionálnej geografie, ochrany a plánovania krajiny
Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského
Mlynská dolina, 842 15 Bratislava
charvat@fns.uniba.sk